

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 TÜRK DİLİ VE YAZINI DERSİ UZUN TEZİ

“YANILSAMALARIN AYNASINDA”

Danışman Öğretmen: Ayşe Yıldız

Öğrencinin Adı: Aslı

Soyadı: Tarhan

Numarası: D1129081

Ödevin Sözcük Sayısı: 3.507

Araştırma Konusu : Tahsin Yücel’in “Yalan” adlı yapıtında tutkuya dönüşen ilişkiler ve bunların yapıt figürlerinin yaşantılarına etkisi nasıl işlenmiştir?

ÖZ(ABSTRACT)

IB programı, Türkçe A1 dersi kapsamında yaptığım bu çalışmada, Tahsin Yücel'in "Yalan" adlı yapıtında, tutkuların odak figürlerin yaşamlarına etkisini gözden geçirerek tutkuların bireylerin yaşantısını hangi yönleriyle nasıl etkilediğini inceledim. Tahsin Yücel'in çoğu yapıtının okuduğum, dilini ve konularını beğendiğim için tezimi onun "Yalan" adlı yapıtı üzerinden hazırladım. Tezimi planlarken insanın sosyal çevredeki yerini, tutkuların insan yaşamındaki etkisini, bu etkinin figürlerin varoluşlarındaki rolünü göz önünde bulundurdum. Yapıtta tutkunun nesne birey, arkadaşlık, dil teorisi ve kadın erkek ilişkisi açısından ele alındığını belirleyerek tezimi bu başlıklarda düzenledim. Bu başlıkları gelişme bölümünde kendi içinde bütünlüklü olarak değerlendirdim. Sonuç bölümünde ise çalışmalarımın genel değerlendirmesini ortaya koydum.

[Sözcük Sayısı: 100]

İÇİNDEKİLER

I.GİRİŞ.....	4
II."YALAN" VE TUTKUYA DÖNÜŞMÜŞ İLİŞKİLER.....	5
II.I. NESNE VE BİREY İLİŞKİSİ.....	5
II.II. ARKADAŞLIK İLİŞKİLERİ.....	7
II.III. DİL TEORİSİ.....	9
II.IV KADIN VE ERKEK İLİŞKİLERİ.....	12
III.SONUÇ.....	15
IV.KAYNAKÇA.....	16

Araştırma Sorusu: Tahsin Yücel'in "Yalan" adlı yapıtında tutkuya dönüşen ilişkilerin yapıt figürlerinin yaşantılarına etkisi nasıl işlenmiştir?

I.GİRİŞ

İnsan bir sosyal varlık olduğu için çevresiyle kurduğu ilişkiler, var oluş sürecine katkı sağlamaktadır. Yaşamını sürdürmek için de var olduğu günden itibaren, çeşitli yollara başvurur, bulunduğu sosyal çevrede var olma çabası içine girer. Var oluş çabası insanı, sonsuz bir arayış çabasına sürüklemiş acılarının, çelişkilerinin, çatışmalarının kaynağını oluşturmuştur. Hatta birey var olan alışkanlıklarını ileri boyuta taşımış, "Bir şeye" bağlanma ihtiyacı duymuştur. Her birey bağlanacağı ögeyi farklı bir yerde aramış, bununla tekliğini, bireyselliğini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu arayış sürecinde insanın çevresiyle kurduğu ilişkiler, bireysel farklılıklarla çeşitlilik kazanmış, ilişkilerinde aşırılıklara, zayıflıklara neden olmuştur. Önceleri alışkanlık boyutunda gelişen birçok şey, sonraları insanlarda büyük tutkular haline gelmiş; bu durum insanın yaşam algısını, dolayısıyla yaşam biçimini etkilemiştir. Tahsin Yücel'in "Yalan" adlı romanında figürlerin ilişkileri ve yaşam biçimleri bu tutkuları temelinde işlenmiştir.

Yapıtta figürler kendi var oluşlarını gerçekleştirirken tutkuları peşinden sürüklenmiş, büyük bir kayboluş yaşamışlardır. Figürler, gerçeklerle yanılsamalar arasında gidip gelirken, hiçbir zaman gerçeğe yaklaşamamışlar ve hayatları bir yanılsama içerisinde geçmiştir. "Yalan" adı da buradan gelmektedir. Kişiler yaşadıkları hayatı gerçek zannedip, bu gerçeklikle, farkındalıkları olmadan yalan hayatlarına devam etmişler, tutkuları nedeniyle bu hayatın yalan olduğu gerçeğini görmezden gelmişlerdir. Bu yapıtta da yanılsama içinde geçen yaşamlar sorgulanırken figürlerin tutkularıyla var oldukları gerçeği de irdelenmiştir.

"Yalan" adlı romanda figürlerin hayatında tutkuların büyük bir yer kapladığı yaşamlarını biçimlendirdiği gözlemlenebilmektedir. Figürler var oluş çabası içinde kendilerine toplum içinde bir yer ararken tutkularıyla oluşturdukları yanılsamalarına sıkı sıkıya bağlanmış ve toplumda bu tutkularıyla yer edinebileceklerine inanmışlardır. Yanılsamalar sağlıklı durumlar ortaya çıkarırken, sınırlandırılmış yaşamlarda tutkular yaşamın en büyük ögesi haline gelmiştir. Çevrelerinde de baskın olma fırsatını elde edememiş figürler kendilerini ilişkilerine yansıttıkları tutkularıyla var etmeye çalışmışlardır. Yapıtta yansıyan tutkular,"Nesne-birey, arkadaşlık, dil teorisi ve kadın - erkek ilişkisi yönleriyle ele alınmıştır.

II. YALAN VE TUTKUYA DÖNÜŞEN İLİŞKİLER

II.I.Nesne - Birey İlişkisi

Nesneler bireylerin yaşamlarında büyük yer kaplamaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi sosyal bir varlık olan insan yaşamını devam ettirmek için en temel ihtiyaçlarını giderecek nesnelere yönelmiştir. Yapıt figürlerinden, Özellikle Yusuf Aksu, Yunus Aksu ve Cemile'nin hayatını belirgin nesnelere biçimlendirmiştir. Yusuf Aksu'nun nesnelere olan ilişkisine bakıldığında ansiklopedilerin onun yaşamında büyük yeri olduğu görülmektedir. Öğretmen olan annesi Refika Hanım, çocukluk döneminde Yusuf Aksu'nun kendisine sorduğu soruların yanıtını almak için onu ansiklopedilere yönlendirmiş, Yusuf'un ansiklopedilerle ilişkisi böylece başlamıştır. *“Tüm öğrencileri gibi onu da güçlükleri ansiklopedi aracılığıyla çözmeye alıştırdı... “* (Yücel,14). Bilimsel bir kaynak olan ansiklopediler, Yusuf Aksu'nun yaşamla bağımlı oluşturmuştur. Annesi Refika Hanım, Yusuf'un sorularına ansiklopediler dışında başka bir yolla cevap vermediği için ansiklopediler, Yusuf Aksu'nun hayat hakkında da bilgi toplayabildiği tek kaynağa dönüşmüş, bu durum sosyalleşme ihtiyacını bir yere kadar karşılamıştır. Ansiklopediler onun için hayatın kendisidir, ansiklopediler dışında gördüğü başka bir hayat yoktur. *“Tüm yaşamı ansiklopedilerde gördükleriyle sınırlı sanıyordu... “* (Yücel, 18) Yusuf Aksu'nun ansiklopedilerle ilişkisi başvuru kaynağı olmanın ötesine geçmiş, yaşamsal bir bağımlılık oluşturarak, tutkuya dönüşmüştür. Bu tutkusal bağ, Yusuf Aksu'nun hayatını sınırlandırmış, ona yaşam alanı olarak evin dışında bir mekân seçme şansı tanımamıştır. Yusuf Aksu'ya göre yaşamın cevabı ansiklopedilerdedir. Yaşam hakkında ansiklopedilerde bulamadığı yanıtlar olduysa da örneğin babası hakkındaki sorular, ansiklopedilere karşı hiçbir şekilde güveni sarsılmamış, yaşama dair her sorunun cevabını ansiklopedilerde aramayı sürdürmüştür. Başka hiçbir yapıt okumadan körü körüne bağlandığı ansiklopedilerle yaşayan Yusuf Aksu, buna bağlı olarak yaşama dair hiçbir tecrübe edinmemiş, kendi yaşamını "yalana" çevirmiştir.

Aynı durum Yunus Aksu için de geçerlidir. Yusuf ve Yunus’u birleştiren nokta da budur. İkisi de birer ansiklopedi tutkunudur ve hayatları ansiklopedilerde okudukları bilgilerden oluşmaktadır. Yaklaşımlarıyla birbirine çok benzeyen bu iki çocuk tek sosyal çevreleri olan okul ortamında da uyumsuz bir varlık göstermişlerdir. Kekemeliği Yunus’un lider kişiliğini gölgede bırakmış, bununla başa çıkabilmek için ortaya koyduğu dil teorisi yapının odak noktasını oluşturmuştur. Yazının sözden önce var olduğunu savunan bu teori, Yunus’un konuşamamasının mazeretini oluşturmaktadır. Böylece Yunus eksikliğine bulduğu gerekçeyle arkadaşları arasında güçlenir. Bu teoriyle birlikte Yunus’un ansiklopedilere yönelik ilgisi ve onlardan edindiği bilgi onu gücünü artırarak lider yanını öne çıkarmıştır. Bu ilgi, bağımlılık noktasında gelişerek tutkuya dönüşmüş ve onu Yusuf’la buluşturmuştur. Yusuf Aksu, Yunus Aksu’nun evine gittiğinde ilk fark ettiği şey devasa kütüphanedir. Yunus Aksu varlıklı bir ailenin çocuğudur ve evlerinde her çeşit ansiklopediyi barındıran bir kütüphane bulunmaktadır. Yusuf Aksu’da olmayan kitaplar Yunus’un kütüphanesinde vardır ve Yusuf ile Yunus’un arkadaşlığı bunları paylaşım noktasında birleşmeleriyle başlamıştır. *“Ama tam karşıdaki duvarda bir boydan bir boya tavandan döşemeye, oymalı dolaplar içinde sıra sıra dizilmiş ansiklopedileri gördü...”* (Yücel, 33) İkisi de büyük bir okuma tutkunudur, yaşamlarını biçimlendiren ansiklopedi tutkusu kurgunun sonuna kadar sürdürülmektedir.

Yunus Aksu ve nesne ilişkisinde incelenebilecek bir diğer konu da Yunus’un evindeki eşyalardır. Yunus Aksu’nun evinde eşyalar ağır ve büyüktür. Tavanlar yüksek, pencereler ve kapılar büyük, masalar geniş, koltuklar kocamandır. Yusuf’un deyimiyle insanlar kendini devler ülkesinde hissetmektedir. Yunus, annesi ve babası kısa boylu oldukları halde eşyalar ağır ve büyüktür. *“Bizimkiler hep kısa boyludur, ama evlerini ve eşyalarını büyük tutmuşlar.* (Yücel,33)” Evde yaşayan bireylerin kısa boylu olup eşyaların kocaman olması, bireylerin eşyalar içinde kaybolduğunun bir göstergesidir. Yunus Aksu’nun evinde eşyalar, insanlardan daha fazla ön plana çıkmıştır. Eşyalar zaten küçük olan insanları daha fazla küçük göstermekte ve eve gelen misafirler evdeki bireylerden çok eşyalara yönelmektedir. Önce eşyalar dikkat çekmesi kurguda bireyin nesnelere ilişkisini ortaya koymada önemli bir unsur oluşturmaktadır.

Yusuf Aksu’nun nesnelere olan ilişkisi de Yusuf’un Maçka’daki Yunus’tan kalma evindeki eşyalara olan tutkusuyla ortaya konmaktadır. Yusuf Aksu, yaşamında nesne bazında bir ansiklopedilere bir de bu evdeki eşyalara tutkuyla bağlanmıştır. Çünkü bu eşyalar, Yunus ile olan hatıralarının şahididir ve ona Yunus’u hatırlatır. Bu sebeple Yusuf Aksu,

eşyalar her ne kadar eskirse eskisin asla yenisini almamaktadır. Yırtılan koltuğu yeniletmemesi de buna bir kanıttır.

Kurguda önemli bir kadın figür olan Cemile'nin de nesnelere düşkünlüğü görülmektedir. Cemile'nin küçücük evinde sıkıştırılmış bir biçimde masalar, dolaplar, radyo, buzdolabı, iskemle, somya, koltuk, çamaşır makinesi gibi eşyalar bulunmaktadır. Bu eşyalar, oradan buradan toplanan eski eşyalardır ve kullanılmamakta bu nedenle de işe yaramazlıklarıyla dikkat çekmektedir. Eve göre fazla kaçan eşyalar evde bir kalabalık yaratır. İnsanlar kendini bu evde bir eşya parçası gibi hissetmekte ve bu eşya kalabalığı insanların başını döndürmektedir. “*“Bunca eşyayla ne yapılır ki? Dedi kendi kendine... (Yücel, 132)”* Cemile, evindeki kalabalığı sevmektedir çünkü eşyalar, başkaları için gereksiz gözükse de Cemile için bir zenginlik göstergesidir. Çok eşya, Cemile'nin başka yollarla sahip olamadıklarını ona sağlayan bir statü gibidir. Bu yüzden Cemile eşyalara tutkulu bir bağımlılık geliştirmiştir. Cemile'nin eşyalar kadar para ve altın tutkusu da vardır. Cemile, para konusunda çok açgözlü bir tavır sergilemektedir. Para Cemile'nin kırsal yanından kurtuluşu, insanlar arasında saygın bir tavır sergileyebilmesi için gereklidir. Altınlar da... O dönemde altın bir zenginlik simgesi olduğu için Cemile, altınlara karşı da bir düşkünlük geliştirmiştir. Cemile, Yusuf Aksu'nun da parası olmasına rağmen bunu yansıtan gösterişli bir hayat yaşamadığına anlam verememektedir. Cemile için şatafat, görkem, para, altın yaşamsal değer taşıyan nesnelere ve vazgeçilmezdir. En başta yaşamının merkezine nesne biriktirmeyi yerleştirmiş, bunu altın ve para biriktirmekle beslemiş kendisini böyle güvencede görmüştür.

Yapıtta nesnelere bireyler için önemli ve hayatlarına yön verici unsurlar olarak görülmektedir. Nesnelere olan bağlantıları neredeyse insanlarla olan bağlantıları kadar kuvvetli olan figürler, birtakım eşyaları hayatlarının merkezlerinde tutarak hayatlarını anlamlı kılmış, bireysel varlıklarını bu yolla tamamlamışlardır.

II.II.Arkadaşlık İlişkileri

Yapıtta Yusuf Aksu'nun Yunus Aksu ve Bayram Beyaz'la olan arkadaşlık ilişkisi, tutkuya dönüşmüş bir ilişki bağlamında ele alınmıştır. Bu ilişkiler, insanın sosyal varlığının bir göstergesi olarak başlamış zamanla figürlerin hayatına yön vermiştir. Bu durum, figürlerin

yaşamsal bağları haline gelmiş, hayatlarını tamamen değiştirerek birbirinin devamı olan yanılısamaya dönüşmüştür.

Yusuf Aksu ve Yunus Aksu ilişkisinde, kekemeliğinden aldığı güçle Yunus etkili olmuş dil teorisiyle Yusuf Aksu'nun hayatına büyük ölçüde yön vermiştir. Yusuf, Yunus'tan önce son derece pasif, etkisiz bir bireydir ve çevresinde varlığı fark edilmemektedir. *“Yusuf Aksu dünyada daha çok bir konuk gibi görüyordu kendini, yaşamdan bir beklediği yoktu”* (Yücel, 68) Yaşlılarıyla aynı ilgileri paylaşmaması onun yalnız kalmasına neden olmaktadır. Yusuf'u bu yalnızlıktan ve silik biri olmaktan Yunus kurtaracak ve bu güç onu yaşam boyu etkileyecektir. Yusuf, Yunus'ta bulunan özgüvene hayran kalmış Yunus'un yaşamına girmesiyle çok büyük değişim geçirmiştir.. Yunus Aksu, kekeme oluşunu hiçbir zaman sorun etmemiş, tam tersi bunu ansiklopedilerle ilişkilendirecek kadar özgüven geliştirmiş. Yusuf'un hayranlığını kazanmıştır. *“”Ansiklopediler de kekemedir, onlar da her şeyi bölüp dağıtır, tıpkı benim gibi””*(Yücel, 32) Yunus ve Yusuf Aksu'un fark ettikleri ilk ortak noktaları olan ansiklopediler, onların tutkuya dönüşen ilişkilerinin başlangıcı sayılır. Ansiklopedi okumak için buldukları Maçka'daki ev, değişmez bir uzama dönüşmüş yaşamlarının bir parçası olmuştur. Yusuf Aksu da ansiklopedilerle kurduğu ilişki dışında ilk defa dış dünyadan bir bireye bağlanmıştır. Hayranlık duyduğu, tutkuyla bağlandığı, özgüvenini anlayamadığı Yunus Aksu, Yusuf'un hayatının akışını değiştirerek onu sonradan içinden çıkamayacağı bir kişilik karmaşasının içine sokmuştur. Yunus öldükten sonra bu karmaşa daha da yoğunlaşmış içinden çıkılamayan bir yanılısama olmuştur. Yunus öldükten sonra Yusuf eski içine kapanık haline geri dönmüş, ondan öğrendikleriyle hayatını devam ettirmiş, kendi hayatıyla birlikte Yunus'un yarım bıraktığı hayatı da yaşamıştır. Bir yerlerde bu iki hayat birbirine karışarak ayırt edilemez olmuştur.

Yapıtta arkadaşlık ilişkileri konusunda incelenebilecek bir diğer ilişki; Yusuf Aksu ve Bayram Beyaz ilişkisidir. Bayram Beyaz ve Yusuf Aksu ilişkisi Bayram Beyaz'ın Yusuf'a duyduğu hayranlıkla başlamış, Bayram Beyaz'ın beklemediği bir hızla gelişmiş, Yunus ve Yusuf'ta olduğu gibi tutkuya dönüşmüştür. Yusuf Aksu, Bayram Beyaz'ı başlarda hayatında önemli bir yere koymasa da daha sonra, Yunus'a duyduğu özlemi Bayramla gidermiş, yaşamındaki boşluğu doldurmuştur. *“Yusuf Aksu, kendisine her geçen gün biraz daha ısınmaktaydı, onu alaya almayı usundan bile geçirmedi.(Yücel, 171)”* Bayram Beyaz ile ilişkisini Yunus ile ilişkisine benzetince, bu ilişki onun için vazgeçilmez bir hal almaya başlamıştır.

“Konuğuna büyük dostu Yunus’u anlatmayı, tüm düşüncelerinin ondan geldiğini, kendisinin bu yaşında bile ondan öğrendiklerini açıklamayı düşündü, ama tuhaf bir yanılısamayla kendini biraz Yunus, Bayram Beyaz’ı da biraz kendisi gibi görüyordu...(Yücel, 151)”

Bu ilişki, onu, yeniden yaşamla tanıştırmış, Yusuf Aksu evinde Maçka Çarşambaları gibi buluşma ortamıyla sosyal bir olayı gerçekleştirecek kadar değişmiştir. Daha önce Yunus Aksu’dan başka hiçbir şeye ihtiyaç duymayan Yusuf, Bayram Beyaz’ın arkadaşlığına ihtiyaç duyar hale gelmiştir. Bayram Beyaz, Yusuf’un hayatında vazgeçilmezi olmuştur. Yusuf, görüşmedikleri gün Bayram’ın onu unuttuğu korkusunu yaşamaktadır.

“Gerçekten de, gelişlerinin arası azıcık açılır gibi olunca, yokluğunu neredeyse bedensel eksiklik gibi duyuyor, yaşamını ve düşüncesini, bu beceriksiz, bu neredeyse bön adamın şaşkıncu bir biçimde zenginleştirdiğini sezinliyordu. (Yücel, 222)”

Beyaz’ın yokluğu Yusuf’un hayatını aksatacak kadar büyük bir eksiklik halini almış, yaşamsal bir fonksiyona dönüşmüştür.

Yapıt figürleri, yaşamın bütün anlamını bu ikili ilişkilerde karşı tarafa yükleyerek ilişkilerini tutkuya dönüştürmüşlerdir. Bu takıntılı ilişkilerde tutkuların kısıtlayıcılığı görülmekte ve figürler birbirleri dışında farklı bir dünya oluşturmamaktadırlar. Kişilerin birbirlerine kattıkları pek çok şey olmakla birlikte, ilişkilerdeki bağımlılık kısıtlayıcı ve sınırlı bir yaşam biçimi dayatmıştır.

II.III.Dil Teorisi

Romanda dikkat çeken tutkulu ilişkilerden bir diğeri de adı “Evrensel Dilbilim” olan, Yunus Aksu’nun başlatıp, Yusuf Aksu’nun devam ettirdiği dil teorisi. Bu teori, yapıtın orta noktasına oturmuş ve yapıtta tüm çatışmalar bunun üzerinden yansıtılmıştır. Teori, pek çok insanı kendi ekseni etrafına çekerek insan ilişkilerine ve insan algısının sonucu oluşan yanılısamalara ayna tutmuştur.

Dil teorisi, yazının dilden önce geliştiğini savunmaktadır. Yazı ile sözün birbiriyle zıt olduğunu söyleyen bir dil teorisi olmakla birlikte, günümüzde insanlığın konuştuğu dilin temelini yazı olduğunu savunmaktadır. Dilin yapay bir olgu olduğundan bahsedip, insanlar arasında yapay ilişkiler yarattığından söz etmektedir.¹ “ *Bence dil yazıdan çıktı, yazı dilden*

'değil! Birinin doğduğunu, ötekinin bulunduğunu söylemeniz de bunu gösteriyor.'”(Yücel, 40)
Aslında bu dil teorisinin sağlam bir dayanağı yoktur, çünkü sözden önce yazının varlığına dair kesin belgeler ve bilgiler bulunmamaktadır. Yunus Aksu, yazıyı ön plana çıkarıp, sözü ikinci plana atarak, kendisinin kekemeliğine mazeret aramıştır. Yunus Aksu, kekemeliği sebebiyle arkadaşları tarafından “Kuşların Oğlu” lakabını almış ve özgüvenli duruşu nedeniyle kekemeliğinden kaynaklanan eksikliğini üstünlüğe dönüştürmüştür. “Evrensel Dilbilim”, insanların birbiriyle anlaşamaması problemini “dil”e bağlamakta, insanlar arasında iletişimi koparan unsurun dil olduğunu savunmaktadır. Yunus Aksu için bu, bir tür kendi kusurunu kapatma yönelimidir. Kuşların Oğlu Yunus, 'dil teorisini' Yusuf'a öyle bir benimsetmiştir ki, Yusuf, Yunus'un ölümünden sonra da bu 'dil teorisini' savunmaya devam etmiş sonunda teori onun teorisi olarak ünlenmiş, Yunus ve Yusuf birbirine karışmıştır.

Yusuf Aksu'nun dil teorisiyle gelen şöhreti, kitabın sonlarında kendisinin de dediği gibi aslında bir yalandır. Tamamıyla Yunus'un dil teorisi sayesinde şöhret sahibi olmuştur. Tüm bilgisi ansiklopedilere bağlı bu insanın, kendi dil teorisi olabilecek kadar geniş görüşü yoktur. Bu durum, dil teorisi olan, binlerce insanı peşinden sürükleyen Yusuf Aksu'nun aslında gerçek Yusuf Aksu olmadığına, Yunus Aksu'nun bir yansıması olduğunu kanıttır. Ancak Yusuf Aksu bu kişiliğine o kadar ikna olmuştur ki 'dil teorisini' kendi teorisiymiş gibi tutkuyla savunmuş, Yunus'un yarım bıraktığı işi tamamlamaya çalışmıştır. Yusuf Aksu'yu kabuğundan çıkararak Yunus Aksu'dur ancak Yunus Aksu'nun aslında Yusuf'un hayatına en büyük katkısı “Evrensel Dilbilim”dir.

“Yusuf Aksu'nun gözleri daldı, bir kez daha Yunus'un güleç yüzü belirdi gözlerinin önünde... belki de yaşamında ilk kez bir insanın ilgisini çekme isteğiyle, gerçeği saptırıyormuş gibi bir duyguya kapılmadan çok sevdiği bir arkadaşıyla birlikte, geçmişte, bugünde, hatta gelecekte insanlarla dillerin ilişkisini ayrıntılarıyla gözler önüne serecek bir kitap, bir Evrensel Dilbilim yazmayı düşlediklerini, ama o günlerin çok geride kaldığını söyledi”(Yücel, 113)”.

Dil teorisini Yusuf ve Yunus öyle büyük bir tutku ile savunmuş ve varlıklarının nedeni haline getirmişlerdir ki bu denli temelsiz bir çalışma, çok büyük yankı oluşturabilecek boyutlara taşınmıştır. Bu dil teorisinin reddedildiği bilinmekte, ancak Yunus, özellikle de Yunus'tan sonra mirasçısı Yusuf, dil teorisinin peşinden bilim adamından sanatçıya binlerce insanı sürükleyebilmiştir, istemeden de olsa.

Yusuf Aksu'nun Maçka'daki evinde Çarşamba günleri gerçekleştirilen Bayram Beyaz, Firuz Polat, Beşinci Murat ve benzeri kişilerin katıldığı, Evrensel Dilbilim Hakkında konuşulan ve Yusuf Aksu'nun bu konudaki fikirleri alınan toplantılar yapılmaktadır.

"... daha düne kadar onun salt bilimle, dolayısıyla bir boş ve yararsız konularla uğraştığını düşünerek hakkındaki övgülere dudak büken aydın kişilerden üniversite profesörlerine kadar hemen herkes, Maçka'daki ünlü dairenin eşliğini aşabilmek için Bayram Beyaz'ın...eşliğini aşındırdılar.(Yücel, 273) “ Katılımcılar, bu toplantıların çok önemli olduğunu düşünmektedir. Yusuf Aksu'nun fikirleri onlar için büyük önem taşımakta, hiçbir dayanağı ve temeli olmayan Evrensel Dilbilim Teorisi, Maçka Çarşambaları'na katılan bütün konukları, tutkulu bir biçimde kendine bağlamaktadır. Katılımcıların bütün amaçları, Yusuf Aksu'dan biraz daha yararlanmak ve Evrensel Dilbilim'i çok daha fazla insana yaymaktır. Eğitimli profesörler, yüksek düzeydeki yöneticiler dahi, bu hiçbir temele dayanmayan dil teorisine büyük bir tutkuyla bağlanmış hiç araştırmadan, sorgulamadan teoriyi kabul etmiş ve saplantılı bir şekilde bu toplantıları sürdürmüşlerdir..Yunus Aksu'nun kekemeliğini gizlemek için ve hatta kendini daha üstün göstermek için ortaya attığı bu teori, pekçok insanda saplantıya dönüşmüştür. Maçka Çarşambaları konuklarının her biri,'dil teorisi'nin ateşli savunucusu haline gelmiştir. Eğitimli figürler dahi, hiç beklenmedik bir şekilde bu dil teorisine itibar göstermişlerdir. Yusuf Aksu, olduğu kişiyi, Yunus'a ve onun dil teorisine borçludur, aslında kitabın da adını aldığı “Yalan” karmaşası bu noktalarda varlığını ve çelişkisini hissettirmektedir.

"... neden dostunun düşüncesini dostunun düşüncesi olduğunu belirterek aktarmıyordu ki? Olduğundan daha önemli bir kişi gibi görünmek için mi? ... Yunus'un düşüncelerine her zaman gönülden katılmıştı, ama onun görüşlerini kendi görüşleriymiş gibi anlattığı her seferde bile bile yalan söylediğini düşünüyor ve söyledikleri yalan olarak algılasın, algılanmasın, genellikle bundan utanç duyuyordu (Yücel,168) “

Kendini inandırdığı araştırmacı ve eğitimci kimliğine rağmen aslında Yusuf Aksu, bütün bilgisi ansiklopedilere dayalı, yaşamı ve insanı tanımayan, oldukça sığ bir figür olmaktan kurtulamamıştır. Çevresinde biriken bir grup bilim adamı ve gazeteci Yusuf Aksu'nun gerçekliğini göremeyerek peşinden sürüklenmiş, onun kendi gerçekliğini oluşturan yalana ortak olmuşlardır.

II.IV.Kadın-Erkek İlişkileri

Yapıttaki tüm ilişkilerde olduğu gibi kadın ve erkek ilişkilerinde de tutkulu bir durum söz konusudur. Kadınla erkek ilişkisi daha başlangıçta alışkanlık sürecine girmekte, karşı konulamaz, vazgeçilemez bir hal alarak tutkuya dönüşmektedir. Roman figürlerinden, Cemile ve Bayram Beyaz; Yusuf Aksu ve Cemile; Canan ve Yunus Aksu ile Cazibe Çelebi ve Yusuf Aksu arasındaki ilişkiler tutku bağlamında incelenebilecek ilişkilerdir.

Cemile ile Bayram Beyaz, tanıştıkları ilk gün cinsel bir birliktelik yaşamışlar ve ondan sonra aralarında kuvvetli bir bağ gelişmiştir. İlişkilerinin başında tutkudan bahsedilmese de, sonraları birbirlerine muhtaç duruma gelmişlerdir. “Erkek Cemile” olarak adlandırılan, aslında erkeksi bir tavra sahip olan ancak kadın tarafını gizlemeyen hatta bunu ortaya çıkarmakta oldukça rahat davranan, yaşamına giren erkeklerin memnuniyetine önem veren cahil bir köylü bir kadındır Cemile. Bayram Beyaz’a kolayca sahip olmuş, onun kendini iyi hissetmesini sağlamıştır. Cemile, erkeksi olarak algılanmasına rağmen dişiliği, rahatlığı, doğallığı ve korumacı tavırları ile Bayram Beyaz’ın aklını çelmiştir. Daha ilk karşılaşmalarında birlikte olduğu kapıcı Müslim Efendi’nin yönlendirmesiyle Bayram Beyaz’la ilgilenmiştir. Aşağılayıcı tavırlar sergileyerek, tek gecelik birlikteliklere alışkın olduğunu belirten laflar ederek, Bayram Beyaz’ı şaşırtmıştır. “Bu odanın gıcirtısına bayılırım...” (Yücel, 131) Müslim Efendi, evinin temizlik işlerinde de yararlandığı Cemile’yi aynı zamanda cinsel bir obje olarak kullanmaktadır. Bayram Beyaz, ilk ilişkisini Cemile ile yaşamış, Cemile, dişiliği, doğallığı, rahat tavırlarıyla onda özel bir yere sahip olmuştur. Aydın kesimi temsil eden Bayram Beyaz’ın kırsal kesimden olan Erkek Cemile’nin kendisini nasıl etkilediğini anlamamasıyla beraber, Maçka’daki evden ayrı geçirmek zorunda olduğu günlerde, Cemile’nin eksikliğini fazlasıyla hissetmiştir. Aslında bakıldığında hem fiziksel hem sosyal bağlamda çok farklı iki karakterin birleşmesi şaşırtıcı olsa da özellikle Bayram Beyaz’ınbu ilişkiden memnuniyeti söz konusudur. Maçka Çarşambaları grubu Bayram beyaz’ın eşi olmaya yakıştıramadıkları Cemile, doğallığı, anaçlığı ve yemekleriyle onları da etkilemiş toplantıların vaz geçilmezi olmuştur. Cemile ve Bayram Beyaz, hayatı fazla sorgulamamışlar hayata sade bakmayı tercih etmiş ve birlikteliklerini sürdürmüşlerdir. Cinsel bir tutku olarak başlayan ilişki Cemile’ye değer kazandırmış, Yusuf’la ilişkisi de maddi beklentilerin dışına çıkmış daha insani bir boyut kazanmıştır. Cemile Bayram Beyaz sayesinde Maçka Çarşambaları’nın bir üyesi olmuş, söz hakkı edinmiş, onunla evlenerek, Yusuf Aksu’nun Bayram Beyaz’a sağladığı imkânlardan yararlanabilmiştir.”Allah Allah! Bu evde herkesi bu kadın yönetir gibi, bu işin içinde bir iş olmalı, ama ne? (sf.253)” Bu durum,

Cemile'yi gelecek kaygısından uzaklaştırarak samimiyetini, içtenliğini ortaya çıkarmış, Yusuf Aksu'ya karşı anaç bir role bürünmüştür.

Yusuf Aksu ve Cemile'nin ilişkisi incelenecek olursa, duygusallıktan çok bir sahip çıkma söz konusudur.” Biz vebbigöç muyuk? Hocanın parasına yazık! (Yücel,258)” Önceleri, her şeyde maddiyat arayan Cemile, Yusuf Aksu'yu da sömürülecek biri gibi görmüş, hayattan kopukluğunu, gerçeklik algısının bozukluğunu ve yalnızlığını kendi çıkarları doğrultusunda kullanarak Yusuf Aksu'yu sömürmeye kalkmıştır. Bayram'la evlendikten sonra Yusuf'la daha da yakınlaştığı ve ilişkisini insani duygularla donattığı görülmektedir. Yusuf'un hayattan kopukluğu, günlük yaşantının en basit durumlarına dahi ayak uyduramayışı ve çaresizliği Cemile'yi etkilemekte ve anaç duygularını yoğunlaştırarak ilişkiyi bir tutkuya dönüştürmektedir. Yusuf'u aslında çocuğu gibi görmekte, kendini ona bakmak zorunda gibi hissetmektedir.

“... Cemile hanımın Yusuf Aksu'yla alıp veremediği yoktu artık; tam tersine, çekingen davranışlarına, beceriksiz devinimlerine bakarak onu bir çocuk gibi görüyor, hem acıyor, hem gittikçe daha çok bağlanıp daha çok seviyor...” (Yücel, 234)

Yusuf'un yaşamla ilişkisinde tüm cehaletine rağmen korumacı tavrıyla etkili bir rolü olmuştur. Bu sebeple, Cemile, Yusuf'un hayatında büyük bir yer kaplamaktadır. Cemile Yusuf'u bir annenin çocuğunu sevdiği gibi sevmekte, Yusuf da Cemile'yi kendisini hayata bağlı tutan bir bağ gibi görmektedir. Cemile, her zaman kendisine muhtaç, kendi etkisi altında bir birey aramış ve bu kişi de Yusuf Aksu olmuştur. “Belki yaşı benimkinin iki katı, gene de oğlum gibi seviyorum onu. (Yücel, 234)” Yusuf Aksu ve Cemile birbirlerine hem duygusal hem fiziksel anlamda birbirlerini tamamlamışlar ilişkileri bu çerçevede içinde bağımlı bir görüntüye bürünerek tutkulaşmıştır.

Canan ile Yunus Aksu ilişkisine bakıldığında, takıntılı bir durumun söz konusu olduğu görülür.. Yunus Aksu'nun on yedi yaşında yaşadığı ve onun sonunu getiren bu karşılıksız bir aşktır. Yunus Aksu, Canan'a ulaşamamış, onun resimlerini yanında taşımış dolayısıyla platonik bir aşk yaşamıştır.

“Anlaşılan kötü tutulmuştu: bu kızdan uzak durmaya dayanamıyor, hep ondan söz ederek yokluğunun yarattığı sıkıntıyı biraz olsun bastırmaya çalışıyordu. Bulduğu bir başka çözüm de yanından her ayrılışında ondan kalan bir şeyler almaktı: bir fotoğraf, bir mendil, kala kala

ucu kalmış bir kurşun kalem, çayını karıştırdığı kaşık, yarım bıraktığı ekmek dilimi...”
(Yücel, 53)

Canan, bir köylü kızıdır, bütün okul, Yunus’un çevresi Yunus’a Canan’ı yakıştıramamış ancak Yunus kimseyi dinlememiş ve Canan’a kör kütük âşık olmuştur. Öyle ki, Canan’ı kendisine yakıştıramadığını söyleyen sınıf arkadaşlarının üzerine yürümüş, herkesi şaşkınlığa düşürmüştür.

“O zaman hiçbir şeye kolay kolay kızmayan Yunus, boyuna bakmadan, arkadaşının üstüne yürümüş, ama ne o gün, ne başka bir zaman, hiçbir yanıt vermemiştir.” (Yücel, 52)

Canan da Yunus Aksu’ya karşı büyük bir sevgi beslemektedir, ancak ilgisi Yunus’unki kadar takıntı boyutunda değildir. Canan’ın arkadaşları, Yusuf’un boyuyla ve kekemeliğiyle çok dalga geçmektedirler ve Canan bunlardan çok etkilenmektedir. “ Canan Mersinliydi, en korktuğu iki şeyden biri dile düşmek, öbürü göze gelmekti, bu işi burada kesinlikle noktalamaya karar verdi.” (Yücel, 55) Canan’ın Yunus’a olan bağlılığı, laf söz çıkıncaya kadardır. Yunus, hayatını sonlandırma kararını bu tutkulu aşkı yüzünden vermiş ve Canan’ın kendisi için ne kadar vazgeçilmez biri olduğunu intiharıyla göstermiştir.

Yusuf Aksu'nun Cazibe Çelebi 'ye olan ilgisi ise yine hastalıklı bir görüntü sergilemektedir. Yusuf, ilk kez Cazibe Çelebi'ye âşık olduğunu düşünmüş, ancak ne kadar zıt karakterler olduklarının farkına varamamıştır. Yusuf Aksu, Cazibe Çelebi'ye katıldığı bir davette rastlamış ve onun klasik bir kadın görüntüsüne zıt fiziksel görünüşü onun ilgisini çekmiştir.”... Yaşlı desen yaşlı değil, genç desen genç değil, kadın desen, kadın değil, erkek desen, erkek değil...”(Yücel, 252) Yusuf Aksu için, Cazibe Çelebi tutkusu ilk tanışma anlarında başlamıştır. Daha önce kimseyle kendi isteğiyle tanışacak kadar sosyal girişimleri olmamış, ancak Cazibe Çelebi'yi Maçka Çarşambalarına konuk olarak çağırmıştır. Cazibe Çelebi, Yusuf Aksu'nun bugüne kadar gördüğü kadın tipine çok aykırıdır. Cazibe Çelebi'nin davranışları ve yaşam tarzı pek de Yusuf Aksu'ya uygun bir tip olmadığını düşündürmektedir. Öncelikle rejim takıntısı, hiçbir şeyi bitirmeden yarım bırakması, her şeyden azar azar alması, Cazibe Çelebi'nin hayatta hiçbir şeyi tamamlamadığının göstergesidir. Bu sebeple de Yusuf Aksu'yu aniden terk edip onu büyük bir acı çekmeye mahkûm etmesi sürpriz değildir. Yusuf Aksu'nun, âşık olduğu kadın olarak tanımladığı, yıldırım aşkıyla tutulduğu Cazibe Çelebi, ona tensel değil tinsel bir aşkı yaşattığı için Yusuf Aksu'nun Cazibe Hanımla başlayan duygu dünyasındaki ilerleme durmuş, hatta gerileme yaşanmıştır. Yusuf'un bu büyük Cazibe tutkusunun, sonradan yaşadığı aşk acısının, sorgulamaya başladığı yalanlarının onu ölüme

götürdüğünün en başlarda farkında değildir. Cazibe Çelebi, sözleriyle ona karşı bir duygu beslemediğini anlatmış, ancak Yusuf bunu anlamak istememiştir. “Cazibe Çelebi yaşlı tutkunun neredeyse çıldırma noktasına geldiğini kesinlikle anladı;... “Güzel değil, ama tatlı bir çocuksunuz”dedi...(Yücel, 436)”Cazibe Yusuf’u terk edip gidince Yusuf, yanılısamanın farkına varmış gerçeklik olarak algıladığı yaşamının yalanlarını sorgulamaya başlamış ve yavaş yavaş ölüme yaklaşmıştır.

III.SONUC

Sonuç olarak yaşam biçimini oluşturan yaşam algısı, insanın çevresiyle kurduğu ilişkilerle biçimlenmiştir. Bireysel farklılıklar bireyin çevreyle kurduğu ilişkilerde ağırlık noktasını oluşturur. Bireyler sosyal varlıkları gereği toplum içinde varoluş çabalarını sürdürürken alışkanlıklarının tuzağıyla yaşamsal gerçeklikleri kendilerine göre değiştirip dönüştürerek bir yanılısama noktasına gelebilirler. Bu yanılısamaları, insanlar kimi zaman aşırılıklara taşır, hastalıklı durumlar ortaya koyabilmektedirler. Bu yanılısama “Yalan” adlı yapıtta odak figür Yusuf Aksu aracılığıyla işlenmiştir. Yusuf Aksu yaşama dokunmadan sürdürdüğü varlığını hastalıklı ilişkilerle donatmış, yanılısamasını bir gerçek gibi algılamıştır. Yunus’un ölümünden sonra da onun hayatını kendi yaşantısı gibi devam ettirmiştir. Hayatına Bayram girene kadar sosyal yaşantısı olmamış, Bayram’ın gelişiyile de abartılı bir bilim adamı yanılısaması ile yaşantısını sürdürmüştür. Yapıttaki sosyal düzende bireyleri bir araya getiren en büyük unsur Yunus’un ortaya koyduğu dil teorisi olmuş, bu yanılısama toplumun akli başında denilen birçok insanını peşinden sürüklemiştir. Yusuf Aksu’nun ansiklopedi tutkusu, yaşamla bağıni oluştururken onun hayattan bir şekilde eksik kalmasını sağlamıştır. Yunus’un kekemeliğine alternatif olarak yarattığı dil teorisi de bir grup okumuş ve bilgili insanı peşinden sürüklemiş ve onların bir amaç etrafında toplanmasını sağlamıştır. Yapıtta kadın erkek ilişkileri de diğer tutkular kadar önemle işlenmiştir. Bu tutku aşk yanılısaması gibi ortaya çıksa da temelinde cinsellik barındırmaktadır.Yunus’un Canan için intiharı, Yusuf Aksu’nun ise Cazibe Çelebi’ye hissettiği büyük tutku, onları her zaman belli bir çerçeve içine hapsetmiş ve kurtulamamışlardır. Yapıttaki bu alışkanlıklar, sözü geçen figürleri yanılısamalarla dolu bir hayata tutsak etmiş ve onları hep bir adım ileri gitme fırsatından mahrum bırakmıştır. Bu insanlar var oluşlarını kanıtlamak ya da güçlendirmek için tutundukları yanılısama oyununda kendilerini önemli duruma getirecek bir rol kapmaya

alışmışlardır. Bunu yaparken bireysel farklılıklarını yitirmiş, varoluş çabalarını kayboluşa dönüştürmüşlerdir.

IV.KAYNAKÇA

Yücel, Tahsin. Yalan. İstanbul: Can Yayınları, 2002.

¹www.dipnotkitap.net